

บทที่ 1

บทนำ

ดาวเรืองเป็นไม้ดอกที่ได้รับความนิยมมากในประเทศไทย เนื่องจากมีความหลากหลายทั้งชนิดและขนาดดอก สามารถเลือกใช้ประโยชน์ในแง่ของไม้ดอกไม้ประดับได้หลายรูปแบบ กลีบดอกดาวเรืองบางพันธุ์นิยมผสมในอาหารไก่ และยังพบว่า ราก ใบ และดอกของดาวเรืองมีคุณสมบัติเป็นตัวควบคุมแมลงและไล่เดือนฝอยได้เป็นอย่างดี

การปลูกดาวเรืองในประเทศไทยเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ทราบเพียงว่าดาวเรืองไม่ได้มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศไทย แต่ได้มีการนำพันธุ์ดาวเรืองจากต่างประเทศเข้ามาปลูกในประเทศไทยมานาน จนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในประเทศไทยได้ดี มีการกระจายตัวของสายพันธุ์มากมายทั้งในด้านรูปร่างของดอก ขนาดดอก ลักษณะการเจริญเติบโต ตลอดจนความต้านทานต่อโรคและแมลง

ในปัจจุบันเริ่มมีความนิยมปลูกดาวเรืองลูกผสมมากขึ้นทั้งในรูปไม้ตัดดอก และไม้ประดับ โดยเฉพาะไม้ตัดดอกได้รับความนิยมสูงเนื่องจากมีรูปร่างดอกสวยงาม สีสดใส และยังมีอายุการปักแจกันนานด้วย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ดาวเรืองได้รับการส่งเสริมการผลิตให้เพียงพอใช้ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเสริมรายได้ และในปัจจุบันดาวเรืองเริ่มมีแนวโน้มที่จะเป็นไม้ดอกเพื่อการส่งออกได้เนื่องจากเริ่มได้รับความนิยมจากตลาดต่างประเทศในแถบทวีปเอเชีย โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์

ปัญหาที่สำคัญในการปลูกดาวเรืองเพื่อเป็นไม้ตัดดอก และไม้ประดับ คือนพันธุ์ที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ลูกผสมซึ่งต้องสั่งซื้อเมล็ดจากต่างประเทศ โดยเฉพาะดาวเรืองที่ปลูกเป็นไม้ตัดดอกเมล็ดมีราคาแพงมากและไม่สามารถเก็บเมล็ดไว้ขยายพันธุ์ในปีต่อไปได้ ส่วนในประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาหรือผลิตเมล็ดพันธุ์ดาวเรืองลูกผสม ทั้งที่สภาพแวดล้อมของประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคเหนือมีภูมิอากาศที่เหมาะสมที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ดาวเรืองได้ดี

ในการปรับปรุงพันธุ์ดาวเรืองซึ่งเป็นพืชผสมข้ามต้องอาศัยเชื้อพันธุ์ (germplasm) เป็นวัตถุดิบ ยิ่งเชื้อพันธุ์มีฐานพันธุกรรมกว้างและแปรปรวนมากเท่าไรโอกาสความสำเร็จในการปรับปรุงพันธุ์ก็จะยิ่งมีมาก ดังนั้นการรวบรวมเชื้อพันธุ์ที่มีความแปรปรวนทางลักษณะพันธุกรรม

จากหลายบริเวณที่แตกต่างกันให้มากที่สุด ตลอดจนการประเมินคุณค่าเบื้องต้นของลักษณะพันธุ์ดาวเรือง จึงเป็นงานที่สำคัญอันดับแรกของการปรับปรุงพันธุ์ดาวเรือง

เป้าหมายหลักในการปลูกดาวเรืองเพื่อเป็นไม้ตัดดอก ต้องการดอกขนาดใหญ่ ก้านดอกยาวและแข็งแรง วิธีปฏิบัติที่นิยมเพื่อให้ได้ดอกที่มีคุณภาพสม่ำเสมอเหมาะที่จะเป็นไม้ตัดดอกเพื่อจำหน่ายคือ การตัดแต่ง โดยการเด็ดยอดและเด็ดตาข้างให้เหลือ 4 - 8 ดอกต่อต้น

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ศึกษาความหลากหลายของลักษณะการเจริญเติบโต ทรงต้น และดอก ของดาวเรืองที่ปลูกทั่วไปในภาคเหนือของประเทศไทย ภายใต้สภาพแวดล้อมของจังหวัดเชียงใหม่
- 2) ศึกษาการเจริญเติบโต และคุณภาพดอกของประชากรดาวเรืองในสภาพที่มีการตัดแต่งต่างกัน
- 3) ศึกษาแนวทางการจำแนกกลุ่มดาวเรือง

งานวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะมีประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แล้ว ยังมีประโยชน์ต่องานปรับปรุงพันธุ์ดาวเรืองในอนาคต โดยวิธีการคัดเลือก ผสมพันธุ์ หรือใช้วิธีการเซตกรรม เพื่อปรับปรุงคุณภาพ หรือผลผลิตให้ดีขึ้น